

Bidrag till kännedomen om Bornholms

Hemiptera Heteroptera.

Fam. *Nabidae-Scutelleridae.*

Av

Anton Jansson,
Örebro.

Hösten 1930 vistades fil. kand. Hans Lohmander, Göteborg, jämte sin fru på Bornholm för studier av i första hand myriopod-, landisopod-, landmollusk- och spindelfaunan. Insekter av skilda ordningar insamlades emellertid även, och till mig överlämnades för bestämning bl. a. skörden av *Hemiptera Heteroptera*. Då från Bornholm endast spridda fynd från äldre tid av skinnbaggar publicerats och vår kännedom om öns insekter av hithörande grupp är mycket ofullständig, synes det påkallat, att hr. Lohmanders fynd bringas till hemipterologernas kännedom. Jag har därför i föreliggande uppsats sammanfört hans fynd i systematisk ordning samt utfyllt förteckningen med vad som stått att hämta ur litteraturen, varvid jag erhållit värdefull hjälp av mag. sc. Kai Henriksen, Köbenhavn, varför jag här bringar honom min tacksamhet. Vid sammanställningen har jag emellertid tills vidare begränsat mig till fam. *Nabidae-Scutelleridae*, då de övriga *Hemiptera Heteroptera* (t. ex. *Capsidae*) ännu äro så ofullständigt kända från ön, att en förteckning upptagande även dessa skulle bliva alltför fragmentarisk. Ett ytterligare skäl till denna inskränkning är att i insektgeografiskt och utbredningshistoriskt hänseende det är av intresse att jämföra Bornholms Heteropterfauna (liksom insektfaunan i övrigt) ej blott med Danmarks och kontinentens utan också med Sveriges och då särskilt faunan på Öland och Gotland. Nu finnes en sammanställning av Heteropter-

faunan inom dessa familjer på dessa sistnämnda öar, vilken förteckning torde kunna anses som i det närmaste fullständig vad beträffar de arter som dessa öar betraktade som en enhet hysa (däremot ej beträffande fördelningen av arterna inom densamma)¹⁾.

Föreliggande Bornholms-förteckning kan ju som nämnts ej betraktas som på långt när fullständig. De äldre fynden omfatta mest märkligare arter, under det att i Danmark som "allmänna" ansedda ej alltid torde ha antecknats, och ehuru Lohmanders material omfattar alla av honom anträffade arter, kan ju en undersökning på hösten (huvudsakligen senhösten), huru grundlig den än är, ej skänka tillräcklig kännedom i faunistiskt hänseende. Under det att förteckningen över Ölands m. fl. *Hemiptera Heteroptera* omfattar över 150 arter inom nämnda familjer, kommer fört. över Bornholms hithörande arter endast upp till ett 80-tal, vilket säkert på långt när ej motsvarar verkligheten, om ock denna ös fauna i detta hänseende måste antagas fattigare än Ölands och Gotlands, detta ej minst av ekologiska skäl; av Ölands och Gotlands kalkgrund betingas edafiska och termiska faktorer, som äro gynnsamma för en mängd särskilt sydliga *Hemiptera Heteroptera*. Dock erbjuda sig redan med vår nuvarande kännedom en del intressanta jämförelsepunkter. Sålunda äro ett par arter gemensamma för Bornholm och Öland-Gotland utan att vara kända från Danmark eller Sverige i övrigt, nämligen de av hr. Lohmander på Bornholm upptäckta *Rhopalus tigrinus* (Bornholm, Öland, Gotland)²⁾ och *Carpocoris fuscispinus* (Bornholm, Gotland). Medan vidare Gotland-Öland äger arter, vilka synas saknas i Danmark med Bornholm (*Macroplox preysleri* Fieb., *Calyptonotus rolandri* L., *Emblethis verbasci* F., *Taphropeltus hamulatus* C. G. Thoms., *Berytus affinis* Reut., *Graphosoma italicum* Merck m. fl.), arter av mera sydlig utbredning ehuru delvis spridda i Sverige ett stycke upp på fast-

¹⁾ Förteckning över Ölands, Gotlands, Fåröns och Gotska Sandöns Hemiptera Heteroptera. Av Anton Jansson (Entomol. Tidskr. 1930 p. 36—47).

²⁾ Sedan detta skrivits har jag emellertid sett ett ex. av *Rh. tigrinus* taget av hr. Daniel Gaunitz, Österkorsberga, vid Åhus i Skåne.

landet, äger Bornholm några arter, vilka ännu ej antraffats på Öland eller Gotland eller i Sverige i övrigt, nämligen *Geocoris ater* (utbredd i Danmark), *Lasiosomus enervis* (funnen dessutom vid Sorö) samt *Eurydema ornatum* (ej känd i övrigt från Danmark). Ytterligare forskning är emellertid önskliga för vinnande av säkrare hållpunkter vid jämförelsen.

Då för fyndorter i följande förteckning intet personnamn angives, äro fynden gjorda av hr. Lohmander.

Fam. Nabidae.

Nabis lativentris Boh. — Vid havsstranden nedanför Hammershus Slotslyngs västbrant, 1 ex. — Norr om Hasle, under fång på stenig strand, 1 ex.

N. limbatus Dahlb. — Rønne, Vallensaa, i bäckdal. — Knudskirke.

N. flavomarginatus Scholtz. — Nykirke, Gyngøherred.

N. ferus L. — Hammershus Slotslyng. — Klemenskirke, Spydelund Mose. — Klemenskirke, Samsingsgaard. — Nykirke, Gyngøherred. — Rønne, Vallensaa. — Vestermarie och Aakirke, Vallensgaard Mose. — Almindingen, Ekkodal. — Pederskirke, Maegaard. — Povlskirke mellan Duegaard och Dueodde på ljung. — Svaneke Nordskov.

N. rugosus L. — Rø, Helligdommen. — Vestermarie, Sose. — Rønne, Hvideodde.

N. ericetorum Scholtz. — Hammershus Slotslyng, ljunglåvning. — Klemenskirke, Samsingsgaard. — Nykirke, Kjærby. — Pederskirke Højlyng. — Pederskirke, Sømarkshuse. — Povlskirke mellan Duegaard och Dueodde samt vid Dueodde. — Bodilskirke, Graneli. — Paradisbakker, Slotsdam. — Svaneke Nordskov.

N. brevis Scholtz. — Rønne (Løvendal enligt Oluf Jacobsen). — Rø, Helligdommen. — Klemenskirke. — Knudskirke, många ex.

Fam. Hebridae.

Hebrus ruficeps C. G. Thoms. — Paradisbakker, Majdal, lövsällning under sälgbuskar.

Fam. **Reduviidae.**

Coranus subapterus De G. — Rø, Palægaard. — Rønne, Galløkken, mellan *Psamma* och ljung på sand. — Povlskirke, Strandmarken.

Fam. **Tingididae.**

Acalypta parvula Fieb. — Povlskirke, Snogebæk, under mossa på sand i furuskog ej långt från havet, ställvis gles ljung.

A. carinata Panz. — Povlskirke, Snogebæk, samma lokal som föregående art.

Derephysia foliacea Fall. — På sandbackarna omkring Byaa (Schiødte).

Monanthia humuli F. — Pederskirke, Bavnegaard, i *Carex vesicaria*-kärr med sälgbuskar.

Fam. **Piesmidæ.**

Piesma capitata Wolff. — Mellan Rønne och Dueodde (Schiødte).

P. quadrata Fieb. — Rønne, Galløkken, bland *Psamma* och ljung vid havet. — Nexø, vid fiskehamnen, bland *Atriplex* på grusmark.

P. maculata Lep. — Klemenskirke, Samsingsgaard. — Rønne, söderut, vid en bäck. — Almindingen.

Fam. **Lygaeidae.**

Spilostethus (Lygaeus) equestris L. På klipporna vid Rø, i 100-tal (Boye och Schlick enligt Schiødte).

Nysius thymi Wolff. — Sandvig, bland *Psamma* på sanddyner. — Olskirke, Sandkaas, på Sandmark.

Cymus glandicolor Hahn. — Olskirke, Sandkaas. — Olskirke, Buggedal, i starrkärr. — Olskirke, Finnedalen i starrkärr. — Klemenskirke, Samsingsgaard. — Klemenskirke, Larismyre, i starrkärr. — Vestermarie och Aakirke, Vallensgaard Mose. — Paradisbakker, Slotsdam.

C. clavivulus Fall. (*caricis* Fall.). — Mellan Rønne och Rosmannebæk (Schiødte). — Almindingen, i Ekkodals mynning.

Ischnorrhynchus resedae Panz. ("*Cymus didymus*"). — Hvideodde (Schlick m. fl. enligt Schiødte). — Klemenskirke, Samsingsgaard. — Rønne, Vallensaa. — Povlskirke, Bavnegaard, i kanten av björk-alkärr. — Povlskirke, Strandmarken. — Povlskirke, mellan Duegaard och Dueodde. — Paradisbakker.

Ischnodemus sabuleti Fall. -- Rønne, Hvideodde, på *Psamma*. — Pederskirke, Ø. Sømarkshuse vid havsstranden på *Psamma*.

Geocoris ater F. — På sandbackarna omkring Byaa i några ex. (Schiødte). — Utbredd på sandmarker på Bornholm (Schlick m. fl. enligt Schiødte).

Heterogaster urticae F. — Nylars kirke, Arnager.

Pamera fracticollis Schill. — Klemenskirke, Spydelund Mose. — Nylars kirke, vid havsstranden.

Rhyparochromus praetextatus H. Sch. (*maculipennis* Curt.). — Flera ex. på sandmarkarna söder om Rønne (Schiødte).

Rh. chiragra F. — Olskirke, Tejn, på havsstranden.

Tropistethus holosericeus Scholtz. — En ♀ funnen vid Hammershus $\frac{3}{6}$ 1900 av C. Jørgensen enligt Oluf Jacobsen.

Ischnocoris angustulus Boh. (*hemipterus* Stål nec Schill.). — Pederskirke, V. Sømarkshuse, sällning av mossa och lavar på ett ljunklätt sandfält. — Utbredd på hedmarker på Bornholm (Schiødte).

Plinthisus brevipennis Latr. -- Samlad i stort antal vid Rø (Schlick m. fl. enligt Schiødte).

P. pusillus Scholtz. — På backarna vid Byaa och Hasle (Schlick m. fl. enligt Schiødte). -- Aakirke, Boderne, under mossa på sand i sänka mellan dynerna.

Macrodema micropterum Curt. — Utbredd på hedmarker på Bornholm (Schiødte). — Nylars, Arnager.

Pionosomus varius Wolff. — Rønne (Schiødte). — Utbredd på hedmark (Schiødte).

Lasiosomus enervis H. Sch. — Paradisbakker, Slotsdam, sällning av löv under al vid gölens rand, på ställe med *Carex vesicaria*, *Oxalis* och något ormbunkar, 1 ex. $\frac{11}{10}$. — Även ännu ett ex. från annan lokal på Bornholm. — Denna art var

enligt Schiødte i Danmark förut endast funnen vid Sorø i två ex. av Schlick och är i öfrigt icke känd från Fennoscandia.

Acompus rufipes Wolff. — Vallensgaard Mose.

Stygnocoris rusticus Fall. — Mellan Rønne och Dueodde. — Sandvig, *Psamma*-håvning. — Mellan Allinge och Sandkaas. — Rø, Helligdommen. — Klemenskirke, Samsingsgaard. — Rønne, Rosmannegaard. — Vestermarie och Aakirke, Vallensgaard Mose.

S. fuliginus Geoffr. — Nylars Kirke, vid havsstranden. — Paradisbakker, Lisegaard, invid ladugårdsbyggnad, i gräs. — Nexø, Langeskanse, under fång på havsstranden. — Svaneke Nordskov.

S. pedestris Fall. — Mellan Rønne och Dueodde (Schiødte). — Østermarie, Ølene.

S. pygmaeus Sahlb. — Hammershus Slotslyng. — Olskirke, Tejn, på havsstranden. — Klemenskirke, Samsingsgaard. — Rønne, Rosmannegaard. — Rønne, söderut i barrskogsplantage. — Nylars Kirke, Blemmelyng. — Vestermarie och Aakirke, Vallensgaard Mose. — Almindingen, Ekkodal. — Pederskirke, V. Sømarkshuse. — Pederskirke, Bavnegaard. — Pederskirke Højlyng, Kullebakker. — Povlskirke, Strandmarken. — Povlskirke mellan Duegaard och Dueodde. — Bodilskirke, Graneli. — Paradisbakker, i flera insamlingar, mest i ljung. — Svaneke Nordskov.

Peritrechus silvestris F. — Paradisbakker, Slotsdam, bland förna under al vid gölens rand, på ställe med *Carex vesicaria*, *Oxalis* och något ormbunkar.

P. geniculatus Hahn. — Rønne, på havsstranden.

P. nubilus Fall. — På sandbackarna omkring Byaa (Schiødte). — Mellan Rønne och Dueodde (Schiødte). — Klemenskirke, Samsingsgaard, i fuktig äng. — Klemenskirke, Spydelund, på starräng. — Klemenskirke, Pilegaard. — Bodilskirke, Skovgaard, i ek-avenbok-asklund i bergig sluttning. — Bodilskirke, Julsgaarde, i ek-hassel-hagtornslund.

Trapezonotus arenarius L. — Olskirke, Sandkaas. — Olskirke, Tejn. — Klemenskirke, Samsingsgaard. — Nylars, Arnager Odde. — Aakirke, Boderne. — Pederskirke, Gedebæk. — Peders-

kirke, V. och Ø. Sømarkshuse. — Povlskirke, Snogebæk. — Østermarie, Ølene.

T. distinguendus Flor. — På sandmarkarna söder om Rønne (Schjødte).

Sphragisticus (Trapezonotus) nebulosus Fall. — Bornholm (Schjødte). — Rønne, Blykobbe bro. — Povlskirke, Snogebæk, under mossa på sand i furuskog ej långt från havet, något gles ljung.

Aphanus pini L. — Mellan Allinge och Sandkaas. — Olskirke, Tejn. — Klemenskirke, Samsingsgaard. — Knudskirke, Vibegaard. — Nylars, Blemmelyng. — Nylars, Ravnedal. — Vestermarie, Klinteskov. — Vestermarie, Lilleaa, i ravinen. — Vestermarie och Aakirke, Vallensgaard Mose. — Pederskirke, Bavnegaard. — Pederskirke, Ø. Sømarkshuse vid havsstranden. — Bodilskirke, Skovgaard. — Povlskirke, Dueodde. — Paradisbakker, Slotsdam.

Gonianotus marginepunctatus Wolff. — Utbredd överallt på sandbotten på Bornholm (Schlick m. fl. enligt Schjødte). — Pederskirke, Gedebæk Odde, under lavar på kortgräsigt, sandigt mark med ljungplättar.

Drymus silvaticus F. — Rø, Dynddal, sållning bland klippor vid fallet. — Rø, Helligdommen. — Klemenskirke, Svartingedalen. — Rønne, Blykobbe bro i bäckdalen. — Povlskirke, Strandmarken. — Povlskirke, Dueodde. — Paradisbakker.

D. brunneus F. Sahlb. — Hammershus Slotslyng. — Olskirke, Finnedalen, under sälgsnår. — Olskirke, Bakkegaards bäckravin. — Olskirke, Sjellebakke. — Rø, Dynddal, sållning bland klipporna vid fallet. — Rø, Helligdommen. — Klemenskirke, Kleven. — Almindingen, i björkkärr. — Aakirke, Boderne. — Pederskirke, Højlyng. — Pederskirke, Bavnegaard. — Pederskirke, Ø. Sømarkshuse. — Povlskirke, strandmarken. — Povlskirke, mellan Duegaard och Dueodde. — Povlskirke, Dueodde. — Bodilskirke. — Paradisbakker, Slotsdam. — Paradisbakker, Ravnedal. — Paradisbakker i flera insamlingar. — Svaneke. — Østermarie, Bolshavn.

Eremeocoris erraticus F. — Rø, i stort antal under enbuskar (Schliek m. fl. enligt Schiødte). — Hammershus Slotslyng, bland löv o. s. v. — Rønne, Hvideodde, i bergtallskog. — Povlskirke, mellan Duegaard och Dueodde, hävning på ljung och i gles yngre björkskog; även sällning av mossa under ljung på sand.

E. plebejus Fall. — Povlskirke, Snogebæk, i mossa på sand i furuskog ej långt från havet, bland något gles ljung. — Povlskirke, Dueodde, moss-sällning i tallskog på sand.

Scolopostethus decoratus Hahn. — Hammershus Slotslyng. — Olskirke, Buggedal, ljunghävning. — Klemenskirke, Samsingsgaard. — Rønne söderut i barrskogsplantage. — Almindingen, Ekkodal. — Pederskirke Højlyng. — Pederskirke, V. Sømarks-huse. — Polvskirke mellan Duegaard och Dueodde samt vid Dueodde. — Povlskirke, Strandmarken. — Bodilskirke, Graneli. — Paradisbakker, Slotsdam.

S. affinis Schill. — Olskirke, Tejn. — Rø, Helligdommen. — Rønne, Blykobbe bro, i bäckdalen. — Rønne kyrkogård. — Rønne, på havsstranden. — Rønne, Galløkken, bland *Psamma* och ljung på sandmark. — Rønne, Vallensaa. — Knudskirke, Vibegaard. — Nylars, Ellegaard. — Nylars, Arnager. — Aakirke, i Læsaadalen. — Aakirke, Boderne. — Almindingen. — Pederskirke, vid kyrkan. — Pederskirke, Bavnegaard. — Paradisbakker, Lisegaard. — Ibskirke, i lund vid kyrkan. — Svaneke Nordskov. — Østermarie, Bølshavn. — Gudhjem, vid hamnen.

Gastrodes abietis L. — Rø, Dynddal, i ravinen nära dess utmynnande vid havsstranden, 1 ex.

Fam. **Berytidae.**

Neides tipularius L. — Svaneke Nordskov, vid den blockrika, klippiga havsstranden, i frodig vegetation av gräs och ljung.

Fam. **Corizidae.**

Aeschyntelus parumpunctatus Sch. — Hammershus Slotslyng. — Olskirke, Sandkaas. — Klemenskirke, Samsingsgaard.

— Knudskirke, Vibegaard. — Rønne, Rosmannegaard. — Rønne, Vallensaa. — Povlskirke, Strandmarken, bland ljung.

Stictopleurus abutilon Rossi. — Mellan Rønne och Rosmannebæk (Schiødte).

Rhopalus tigrinus Schill. — Klemenskirke, i lund vid Samsingsgaard, 1 ex. — Denna i Sverige på Öland och Gotland förekommande art var förut ej anmärkt för Danmark.

Chorosoma schillingii Schum. (*arundinis* Curt.). — Bornholms väst- och sydkust (Schiødte). — Sandvig, bland *Psamma* på sanddyner. — Rønne, Galløkken, bland *Psamma* och ljung på sandmark.

Fam. Alydidae.

Alydus calcaratus L. — I och vid Almindingen (Schiødte). — I stort antal mångenstädes i hedmarkerna (Schlick m. fl. enligt Schiødte). — Olskirke, Sandkaas.

Fam. Coreidae.

Pseudophloeus falleni Schill. — I stort antal på backarna vid Byaa och delvis på sandmarkerna söder om Rønne (Schlick m. fl. enligt Schiødte).

Fam. Pentatomidae.

Aelia rostrata Boh. — Ett ex. funnet på Bornholms västra strand vid Rosmannebæk i aug. 1842 (Schiødte).

Ae. acuminata L. — Mellan Rønne och Rosmannebæk (Schiødte). — Sandvig, bland *Psamma* på sanddyner. — Hammershus Slotslyngs västbrant. — Olskirke, Sandkaas. — Vang, vid hamnen. — Rønne, Blykobbe bro, i bäckdalen. — Nylars, Robbedale. — Svaneke Nordskov.

Sciocoris cursitans F. (*terreus* Schrk.). — Bornholm, under ljung, mångenstädes i stort antal (Schiødte). — Allinge, Hasle och Sose Odde (Schlick m. fl. enligt Schiødte).

Neottiglossa pusilla Gmel. — Nylars, Robbedale. — Rønne, Galløkken, bland *Psamma* och ljung på sand.

Peribalus vernalis Wolff. — Sandvig, bland *Psamma* på sanddyner.

Chlorochroa juniperina L. — Paradisbakker, Slotsdam.

Carpocoris purpureipennis De G. (*nigricornis* F.). — Byaa och Hjorteberg (Schlick m. fl. enligt Schiødte).

C. fuscispinus Boh. — Klemenskirke, Pilegaard ²⁴/₉. 1 ex. — Denna i Sverige endast på Öland och Gotland funna art är ny för Danmark.

Dolycoris baccarum L. — Sandvig, *Psamma*-håvning. — Sandvig, Hammersø. — Hammershus Slotslyngs västbrant. — Olskirke, Buggedal, ljunghåvning. — Olskirke, Sandkaas. — Vang, vid hamnen. — Nylars, Robbedale.

Eurydema ornatum L. — Mellan Rønne och Rosmannebæk (Schiødte). — Två ex. funna på Bornholms östra strand utanför Blykobbe å i aug. 1842 (Schiødte). — Ett ex. funnet på Bornholm ¹⁰/₆ 1900 av Engelhart (enligt Oluf Jacobsen).

Pentatoma rufipes L. — Dynddalen, i bäckravinen. — Olskirke, Buggedal, ljunghåvning.

Acanthosoma haemorrhoidale L. — Bodiiskirke, Hallegaards Skov, i ek-avenbok-hassel-hagtornslund.

Elasmostethus interstinctus L. — Klemenskirke, Samsingsgaard. — Rønne plantage. — Aakirke, i Læsaadalen. — Almindingen. — Povlskirke, mellan Duegaard och Dueodde, håvning i gles, yngre björkskog. — Paradisbakker, Slotsdam.

Elasmucha grisea L. — Almindingen. — Povlskirke, mellan Strandby och Dueodde, moss-sällning i ljunng med gles, yngre björk på sandmark. — Povlskirke, mellan Duegaard och Dueodde, håvning i gles, yngre björkskog.

E. betulae De G. — Mellan Rønne och Rosmannebæk ("*Acanthosoma agathinum*" Schiødte). — Olskirke, Buggedalen. — Almindingen. — Povlskirke, mellan Duegaard och Dueodde, håvning i gles, yngre björkskog.

Picromerus bidens L. — Sandvig, *Psamma*-håvning. — Hammeren. — Hammershus Slotslyngs västbrant. — Olskirke, Buggedal, ljunghåvning. — Klemenskirke, Larismyre. — Klemenskirke, Spydellund. — Knudskirke, Vibegaard. — Vestermarie och Aakirke, Vallensgaard. — Almindingen, Ekkodal. — Paradisbakker, Slotsdam. — Povlskirke, Dueodde.

Rhacognathus punctatus L. — Bornholm (Schiødte).

Jalla dumosa L. — Ett dött ex. under ljunng vid Hammeren (Løvendal enligt Schiødte).

Fam. **Thyreocoridae.**

Sehirus biguttatus L. — Mellan Rønne och Rosmannebæk (Schiødte). — Bodilskirke, Skovgaard, i ek-avenbök-askskog i bergig slutning.

S. bicolor L. — Klemenskirke, Pilegaard. — Pederskirke, sållning av halm vid en gård nära kyrken.

Eurygaster maurus L. — Nylars, Robbedale.

Fam. **Scutelleridae.**

Odontoscelis fuliginosa L. — Ett halvt dussin ex. funna på sandmarkerna söder om Rønne (Schiødte).

L i t t e r a t u r .

- 1839, Schiødte, J. C.: Beretning om Resultaterne af en i Sommeren 1838 foretagen entomologisk Undersøgelse af det sydlige Sjælland, en Deel af Laaland og Bornholm. Naturhist. Tidsskr. II, p. 309—395.
- 1869, — Fortegnelse over de i Danmark levende Tæger. Naturhist. Tidsskr. (3) VI p. 161—231.
- 1870, — Tillæg til Fortegnelse over de i Danmark levende Tæger. Ibid. (3) VI p. 399—401.
- 1871, — Tillæg til - - -. Ibid. (3) VII p. 540.
- 1873, — Tillæg til - - -. Ibid. (3) VIII p. 480—481.
- 1912, Jensen-Haarup, A. C.: Tæger. Danmarks Fauna n:o 12, Kbhvn.
- 1920, Jacobsen, O.: Fund af nye og sjældne Tæger i 1915—19, samt Bemærkninger om nogle Arter, der hidtil stod upaaagtede eller ubestemte i afdøde Konservator Schlicks Samling. Ent. Meddelelser XIII p. 128—135.
-